

Smittevern i saueholdet

Gode hverdagsrutiner
til beste for dyr og bonde!

Hvorfor er smittevern viktig?

Sauenæringa har selv hovedansvaret for å opprettholde en god dyrehelsestatus. Det er også næringa selv som har den største langsiktige gevinsten av dette.

Det vil aldri være mulig å beskytte seg 100% mot all smittsom sykdom. Vi har fellesbeiter og et avlssystem som gjør det nødvendig med en viss overføring av livdyr mellom besetninger. Det gjør at vi ikke kan få til helt «vanntette» systemer. Likevel er det viktig å redusere risikoen for smitteoverføring så godt som mulig, på så mange områder som mulig. Det gjør den totale risikoen for utbrudd av smittsomme sykdommer mindre.

Mædi, skrapesjuka, blåtunge og alvorlig fotråte er eksempler på alvorlige smittsomme sykdommer som både næringa selv og det offentlige har brukt mye ressurser på å overvåke, kartlegge og bekjempe. Tiltakene kan ofte oppleves som smertefulle for den enkelte produsent. Antakeligvis vil vi få stifte bekjentskap med nye sykdommer i åra som kommer. Da gjelder det å ha gode hverdagsrutiner som begrenser smittespredning og forhindrer at sykdommene er «over alt» før vi oppdager at vi har dem. Da blir også bekjempelsen mindre smertefull.

Det er imidlertid ikke bare slike alvorlige smittsomme sykdommer (meldepliktige A- og B-sykdommer) det er viktig å beskytte seg mot. Like viktig er «hverdagssmitte» som koli-infeksjoner, munnskurv og parasitter. Gode hverdagsrutiner skal beskytte dyra både mot det vi har og det vi tror vi ikke har. Til beste for dyra og sauebonden!

LIVDYR

Hvordan står det til?

Overføring av livdyr mellom besetninger medfører alltid en smitterisiko og bør derfor reduseres så mye som mulig. For mange kan det å produsere sine egne værer ved bruk av semin, være et alternativ til kjøp av vær. Når livdyrkjøp anses som nødvendig, er dokumentasjon av helsestatus viktig, både for leverandør og mottaker. Du kjøper flokkens helsestatus - spør hvordan det står til i flokken og still krav!

Skal du selge livdyr?

- Det er i din egen interesse å unngå innkjøp av livdyr og å dokumentere helsestatus i din besetning
- Sørg derfor for minst mulig kontakt med andre besetninger
- Rekrutter nytt genetisk materiale gjennom sæd, eventuelt embryo
- Benytt Egenerklæring – Helse
- Følg NSGs smittevernstandard

Skal du kjøpe livdyr?

- Kjøp dyr fra færrest mulig besetninger
- Ikke kjøp dyr fra besetninger som har importert livdyr
- Kjøp kortreiste dyr – helst innen eget beitelag
- Spør etter helsestatus i selgerbesetningen
- Vurder risikoen selgerbesetningens kontaktnettverk utgjør
- Krev Egenerklæring - Helse
- Dyr som tas inn i besetningen oppstalles for seg selv i 3- 4 uker

Ikke importer livdyr! Ved ønske om nytt genetisk materiale er sæd eller eventuelt embryo sikrere!

PERSONER OG UTSTYR

Kjæm du åleine?

Noe persontrafikk i fjøset er helt nødvendig, mens noe er mer for hyggens skyld. Vi skal ikke slutte å besøke hverandre, men vi skal gjøre det på en gjennomtenkt og tryggest mulig måte! Gode rutiner for å unngå at besetningens egne folk eller besøkende tar med seg smitte inn i flokken er viktig. Det samme gjelder for utstyr som brukes i flere besetninger.

Still krav til dyrebilsjåfør, veterinær, saueklipper, fosterteller og andre besøkende. Det er din besetning det går ut over hvis de slurver med smittehygiene!

- Besøkende skal bruke overtrekkstøy og reint fottøy: enten besetningens eget tøy, engangsutstyr eller nyvasket overtrekkstøy og fottøy.
- Det skal finnes et egnet sted på gården der besøkende kan skifte klær og fottøy – uten å passere områder med dyretrafikk først.
- Gode muligheter for rengjøring av hender, utstyr o.l. er viktig. Såpe, kaldt og varmt vann skal være lett tilgjengelig.
- Personer som har vært i utlandet kan føre med seg smitte. Det skal gå minst 48 timer fra kontakt med utenlandsk dyrehold til kontakt med norsk dyrehold. Minst 72 timer for de som kommer fra områder med munn – og klauvsjuke.

Utstyr som har vært brukt i andre besetninger skal vaskes og desinfiseres før det brukes i din besetning!

FELLESBEITE

Er det fa'li det da?

Fellesbeite er viktig for norsk sauehold. Derfor må vi ha friske sauer slik at vi kan bruke fellesbeite uten å spre sykdom. I beiteperioden er dyretettheten vanligvis lav og smitterisikoen liten. Sannsynligheten for spredning av smittsomme sykdommer er størst der mange dyr fra flere besetninger samles. Transport, sanke- og skillekvever, saltslikkestein og andre samlingspunkter er de mest kritiske punktene. Kontaktmuligheter og kontakttid på disse punktene må derfor begrenses så mye som mulig.

Transport

- Til fellesbeite: hver flokk bør transporteres og slippes for seg
- Hjem til gården: om mulig kun dyr fra en besetning per transport

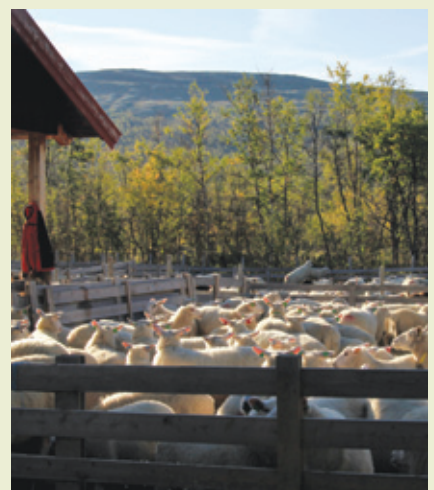
Sanking og skilling

- Kortest mulig tid fra sanking til skilling
- Lav dyretetthet gir mindre smittepress
- Drenerende underlag

- Helst tette skillevegger mellom sankekvevene
- En karenndag mellom hver sankedag i store drifter

Saltslikkestein

- Plasser slikkesteinene på steingrunn
- Skift helst plassering fra år til år, gjerne også i løpet av beitesesongen
- Tilstrekkelig antall – unngå at dyr trekker mellom beiteområder
- Håndsalting kan være et alternativ

Kortest mulig tid mellom sanking og skilling, særlig der mange flokker samles.

Bare friske dyr skal slippes på fellesbeite!

Smittevettreglene

- Reduser livdyrkontakt til det som er helt nødvendig.
- Still krav til helsestatus i besetninger du tar inn dyr fra. Bruk Egenerklæring – Helse.
- Dyr som tas inn i besetningen oppstalles for seg selv i 3- 4 uker.
- Still krav til dyrebilsjåfør, veterinær, saueklipper, fosterteller og andre besøkende. Det er din besetning det går ut over hvis de slurver med smittehygiene!
- Besøkende skal bruke overtrekkstøy og reint fottøy: enten besetningens eget tøy, engangsutstyr eller nyvasket overtrekkstøy og fottøy.
- Etabler et velegnet skiftested for besøkende – de skal ikke krysse områder med dyretrafikk først.
- Gode muligheter for vask av hender og utstyr er viktig. Kaldt og varmt vann, såpe og muligheter for spyling skal være lett tilgjengelig.
- Utstyr som er brukt i andre besetninger skal vaskes og desinfiseres før de brukes i din besetning.
- Ved oppsamling av dyr fra flere besetninger i forbindelse med transport til slakteri: bruk hus eller områder som ellers ikke brukes til oppstalling av drøvtyggere.
- Reduser smitterisiko på fellesbeite. Transport, sanke- og skillekvever, saltslikkesteiner og andre samlingspunkter er de mest kritiske punktene – reduser kontaktmuligheter og kontakttid mellom besetninger der.
- Følg alltid offentlige lover og forskrifter om dyrehelse og smittevern og de vilkår Mattilsynet setter i forbindelse med overføring av livdyr, kåringssjå o.l. Dette er minimumskrav for den ansvarlige sauebonde.
- Følg anbefalingene i NSGs egen **Standard for smittevern i saueholdet!** Du finner den på www.nsg.no.

Denne brosjyren bygger på Standard for smittevern i saueholdet som er Norsk Sau og Geit (NSG) sine anbefalinger om god smittevernpraksis. Standarden er vedtatt i NSGs styre 9. desember 2010 og finnes i sin helhet på www.nsg.no. Brosjyren er utarbeidet i samarbeid med Animalia – Helsetjenesten for sau. Foto: Grethe Ringdal, Animalia. Grafisk utforming: Henum Tekst og Bilde.

